

Leszek Wesołowski

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej Marianowi Zdziechowskiemu

Rocznik Historii Filozofii Polskiej 23, 399-401

2009/2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

XVI i XVII w. Oprócz wymiany rezultatów specjalistycznych badań liczy się efekt przeniesienia powszechnej wiedzy z jednego regionalnego dyskursu do innych, ważne jest także ukazanie ukrytych założeń poszczególnych tradycji badawczych. Organizatorzy planują publikację pokonferencyjną i kontynuację współpracy.

Steffen Huber

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej Marianowi Zdziechowskiemu

Dnia 23 października 2009 roku w gmachu Collegium Novum w Krakowie odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej profesorowi Marianowi Zdziechowskiemu (1861-1938), który wykładał na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1899-1919 oraz był rektorem Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (1925-1927). Odsłonięcia dokonał JM Rektor UJ prof. Karol Musioł w asyście profesorów: Jana Skoczyńskiego (kierownika Zakładu Filozofii Polskiej oraz animatora przedsięwzięcia), Józefa Lipca, przewodniczącego Rady Naukowej IF UJ i Bogdana Szlachty, dziekana Wydziału Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych. Fundatorem i pomysłodawcą tablicy zaprojektowanej i wykonanej przez panią Kaję Wierzbowską-Wrońską, jest pan Artur Wroński. W ten sposób Uniwersytet Jagielloński uczcił pamięć wybitnego badacza literatury, filozofia a także intelektualisty zaangażowanego w walkę z destrukcyjnymi tendencjami kulturowymi swojej epoki: nacjonalizmem i bolszewizmem.

Wśród obecnych znaleźli się pracownicy naukowci, studenci, osoby związane z profesorem oraz goście z Litwy. W okolicznościowych przemówieniach wspomniano postać i dorobek Zdziechowskiego, odczytano także list prof. Zbigniewa Kuderowicza, prekursora współczesnych badań nad jego spuścizną. Badania te – znacznie utrudnione

w okresie PRL-u – przeżywają obecnie renesans, o czym świadczy m.in. konferencja naukowa *Marian Zdziechowski 1861-1938. W 70. rocznicę śmierci*, zorganizowana na Uniwersytecie Jagiellońskim, w roku 2008 z inicjatywy Zakładu Filozofii Polskiej.

Marian Zdziechowski urodził się 30 kwietnia 1861 roku w majątku Nowosiółki koło Mińska w rodzinie ziemiańskiej. Dorastał zatem w unikalnej atmosferze kresów wschodnich – obszaru przenikania się wpływów cywilizacyjnych Wschodu i Zachodu. Nauka w gimnazjum w Mińsku, studia w Dorpacie i Petersburgu oraz europejskie podróże umożliwiły mu dogłębne zrozumienie obu wielkich tradycji składających się na tożsamość europejską a także zaowocowały znajomością z szeregiem wybitnych przedstawicieli kultury rosyjskiej. Doktoryzował się na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1888 roku. Związany z uczelniami w Krakowie i Wilnie, wykładał gościnnie na Sorbonie, był członkiem Polskiej Akademii Nauk i pracownikiem Szkoły Nauk Politycznych przy wileńskim Towarzystwie dla Badań Europy Wschodniej. Otrzymał doktoraty honorowe trzech uczelni.

Zajmował się m.in. filozofią, religią oraz literaturą i kulturą ludów słowiańskich, zwłaszcza Polski i Rosji – współtworzył krakowski Klub Słowiański oraz miesięcznik „Świat Słowiański”. Podejmował także szereg zagadnień politycznych i historiozoficznych – był czołowym przedstawicielem polskiego pesymizmu i katastrofizmu. Wśród jego licznych dzieł wymienić trzeba prace: *Mesjaniści i słowianofile. Szkice z psychologii narodów słowiańskich*, *Byron i jego wiek*, *Pesymizm, romantyzm a podstawy chrześcijaństwa*, *Od Petersburga do Leningrada*, *Gloryfikacja pracy*, *W obliczu końca*, *Widmo przyszłości*.

W swojej pracy naukowej oraz licznych wystąpieniach publicznych nie unikał Zdziechowski tematów trudnych i kontrowersyjnych. Wolne od narodowościowych uprzedzeń badania nad literaturą rosyjską i postulaty braterstwa Słowian naraziły go na zarzuty rusofilstwa, zaś bliskie modernizmowi poglądy religijne wywoływały nieufność ze strony środowisk katolickich. Jako zaangażowany intelektualista przeciwstawiał się ekscesom nacjonalistów oraz autorytarnym

zapędom władz, a jako pionier badań sowietologicznych i krytyk bolszewizmu po II Wojnie Światowej został skazany na zapomnienie. Popularności w czasach współczesnych nie służą jego moralizm i społeczny konserwatyzm.

Marian Zdziechowski zmarł 5 października 1938 roku i mimo upływu czasu można go współcześnie uznać za patrona idei współpracy środkowoeuropejskiej w tym zwłaszcza zbliżenia polsko-litewskiego.

Leszek Wesolowski

**Marian Zdziechowski 1861-1938. W 70. rocznicę śmierci,
red. J. Skoczyński, A. Wroński,
Kraków 2009, wyd. Księgarnia Akademicka**

Na początku 2009 roku ukazała się publikacja Zakładu Filozofii Polskiej UJ *Marian Zdziechowski 1861-1938. W 70. rocznicę śmierci*. Zredagowany przez prof. Jana Skoczyńskiego i Artura Wrońskiego tom stanowi pokłosie konferencji naukowej pod tym samym tytułem, która odbyła się 24 października 2008 roku w Krakowie. Organizatorami konferencji był wspomniany Zakład Filozofii Polskiej UJ, a także Katedra Historii Doktryn Politycznych i Prawnych UJ, restauracja Chimera i wydawnictwo Księgarnia Akademicka, którego nakładem ukazała się omawiana książka. Znaleźć w niej można teksty referatów wygłoszonych przez prelegentów podczas sesji, jak również referaty autorów, którzy na sesję nie dotarli; mowa tu o artykułach *Wyobraźnia filozoficzna Mariana Zdziechowskiego* prof. Alvydasa Jokubaitisa z Uniwersytetu Wileńskiego oraz *Zagłada cywilizacji europejskiej a proces historyczny według Mariana Zdziechowskiego* prof. Leszka Gawora z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Książka została uzupełniona o krótkie fragmenty tekstów Mariana Zdziechowskiego stanowiące uzupełnienie artykułów zamieszczonych w tomie.